

George BĂLAÎTĂ

fiction-ltd

Învoiala

roman

POLIROM
2016

© 2016 by Editura POLIROM

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispozitia publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârsite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Pe copertă: Pieter Brueghel cel Bătrân (circa 1525-1569), *Proverbe flamande* (1559, detaliu)

www.polirom.ro

Editura POLIROM
Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1,
et. 1, sector 4, 040031, O.P. 53

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

BĂLĂIȚĂ, GEORGE

Învățala / George Bălăiță. – Iași: Polirom, 2016

ISBN print: 978-973-46-6025-4

ISBN eBook: 978-973-46-6082-7

ISBN PDF: 978-973-46-6083-4

821.135.1-31

Printed in ROMANIA

De unde să fiu, bădie? Sunt și eu un băiat sărman, din toată lumea, fără tată și mamă și vreau să intru la stăpân.

Stan se oprește din mestecat, pune ceaunul pe foc. Se uită la Chirică. Poate îi măsoară puterea. Dă din cap sceptic.

Să intri la stăpân? Păi, cam de câți ani poți fi tu?

Păi, cam de când m-a făcut mama...

Ce spui tu, măi? Poate ai ieșit dintr-un ou, de-ai rămas așa mărunțel. Sau nu văd eu bine?! Bine a zis cine a zis că vrabia-i tot pui, dar numai dracu' o știe de când și de unde vine... și... cum te cheamă pe tine?

Tot Chirică mă cheamă.

Stan ia masa cu trei picioare de lângă perete, o pune în mijlocul odăii.

Mă, parpalacule, nu cumva ești botezat de Sfântul Chirică Șchiopu, care ține dracii de păr?

Nu-l știu pe acela, dar Chirică mă cheamă.

Apoi despre mine, oricine ți-o fi nănașul, știu c-o nimerit-o bine, de ți-a pus numele Chirică, pentru că ești un vrăbioi închircit.

De, bade, închircit, vrăbioi, cum mă vezi, asta sunt. Am văzut eu și hoituri mari și nici

de-o lume. La treabă se vede omul ce poate...
Da'... pe dumneata cum te cheamă?

Tot Stan mă cheamă, dar de la o boală
ce-am avut când eram mic mi-au schimbat
numele din Stan în Istrate, și de-atunci am
rămas cu două nume.

Vorbind, Stan rânduiește pe masă două
străchini, linguri, un fund pentru mămăligă.

D-apoi ai la știință, bade, că și dumneata
ai cântec:

Istrate, care dă oca pe spate,
și face cu mâna, să mai aducă una.

Dar știi că m-ai plesnit în pălărie, măi
Chirică? Al dracului... De trup mărunțel, nu-i
vorbă, dar la fire ești mare. Ia să te văd dacă
ghicești cimilitura asta.

(Chirică ascultă atent. Stan se lasă pe mar-
ginea vetrlei, acoperind cu spatele ceaunul,
mâinile pe genunchi, privirea șugubeată, vor-
bește mai întâi rar, apoi tot mai repede până
la sfârșitul ghicitorii):

Lată-peste lată, peste lată-mbujorată, peste
îmbujorat-crăcănată, peste crăcănată-măciulie,

peste măciulie-limpezeală, peste limpezeală-gălbeneală și peste gălbeneală-huduleț...

Chirică pleacă ochii. (Zâmbește, joacă modestia, umilința.)

De-oi ghici, îmi dai și mie o bucată?

D-apoi știu eu ce crezi tu că-i aceea?

Stan, cu gâtul întins, așteaptă răspunsul.

Ce să fie, zise Chirică. Ia, fața casei, vatra, focul, pirostriile, ceaunul, apa dintr-însul, fâna și melesteul. Cam ce mestecai dumneata aicea și ce o să mâncăm noi acușica!

Stan se ridică. Oarecum încurcat. Înciudat. Prea multă istețime dă de bănuit? Stan se ascunde. Se răsucește cu ceaunul în mână. Aburii mămăligii. Stan caută îndelung fundul de lemn aflat chiar sub ochii lui.

În sfârșit, îl găsește. Răstoarnă mămăliga.

Motanul s-a retras în cotruță și din umbra deasă i se văd doar ochii, puncte fixe, intens luminoase. Mămăliga aurie scoate aburi care despart și fac să fumege o clipă capetele celor doi, Stan și Chirică.

Bun, mă Chirică, ia, acum văd și eu că nu ești prost. Hai! Cât să-ți dau pe an, ca să te tocmești la mine?

Apoi eu... nu mă tocnesc cu anul.

Dar cum te tocmești tu?

Eu mă tocnesc pe trei ani odată, pentru că nu-mi place să umblu cu traista-n băț din stăpân în stăpân și vreau să cunosc și eu ceva când voi ieși de la dumneata.

Stan îl privește brusc îngrijorat. Întreabă, ascunde însă neîncrederea sub aerul mereu zeflemitor, șugubăț, fals mirat.

Despre mine, cu atât mai bine, măi Chirică. Și... ce-mi ceri tu mie pentru trei ani?

Ce să-ți cer? Ia, să-mi dai de mâncare și de purtat cât mi-a trebui, iar când mi s-or împlini anii, să iau din casa dumitale ce-oi vrea eu.

Stan se ridică de pe scaunul pe care s-a așezat între timp. Acum el se stăpânește cu greu. Teamă, vanitate, suspiciune etc. Reușește încă o dată să disimuleze. Se îndreaptă spre cuptor, de unde scoate oala cu cartofi și usturoi. O pune pe masă în timp ce-i vorbește la fel, pe același ton:

Ce vorbești, Chirică? Poate că tu *ai să vrei atunci să-mi iezi susțețul din mine* ori mai știu eu ce dracu' ți-a veni în cap să ceri!

Chirică răspunde direct. Zâmbet deschis, de nimic întunecat. Convingător, dar mai ales firesc, *nefucat*.

Ba nu, bade Ipate, n-ai grijă, *n-o să-ți cer eu un lucru pe care să nu-l poți da*. Ș-apoi, ce ți-oi lua eu din casă nu-ți face trebuință dumitale. Asta e sigur. *Ti-o dau în scris*.

Stan se oprește. Tocmai voia să toarne o cană de apă în ceaun. Îl privește pe Chirică (adânc, rece, crud) în ochi. Chirică are aceeași față sinceră, prunc trezit din somn, nimic ascuns, nimic ipocrit. Nicio parșivenie. Stan se întoarce spre sobă. Apucă cratița cu carne care mai sfârâie încă.

Vorbești în dodii, Chirică. Măsori vorba cu îmblăciul! Cine să te înțeleagă?

Apoi, de, jupâne, unde-i vorbă nu-i mânie, mai bine să te tocmești întâi decât pe urmă.

Stan pune carnea pe masă. Zâmbeste. Chirică se uită prin odaie. Dă cu ochii de ceasul stricat.

Păi, asta-ți spun și eu, mă, ciotu' dracului:dezleagă odată calu' de la gard, să știu și eu atunci: de-oi ajunge cu sănătatea – ce-i altău și ce-i al meu...

Chirică se ridică de pe laviță. Stan îl urmărește, mereu mai curios, intrigat. Chirică se apropiie de ceas, îl privește.

Ia lasă, bade Ipate, nu te mai pune și dumneata atâta pentru te miri ce și mai nimica, că doar n-are să fie un capăt de țară.

Stan vrea să răspundă. Renunță. Vrea să știe ce pune la cale Chirică. Nou-venitul întinde mâna spre ceas.

Nu merge, spune Stan. Trebuie dus la meșter. Meșteru' Ioniță de la Piatra Neagră.

Eu sunt meșteru' Chirică de pe Dealu Gol!

Stan se amuză. Orice s-ar spune, acest lunecos Chirică are haz.

Bine-ai venit, meștere. Ce strici tu cu mâna, he, he, dreg eu cu biciu'...

Chirică îl ascultă numai cu o ureche. A și luat (fără să ceară încuviațare) ceasul de pe perete.

Stan își stăpânește un gest, o vorbă aspră. O fracțiune de secundă privește spre ușă. *Acolo, în cuiul lui, biciul enorm.* Inert, dar degajând o mare energie potențială.

Chirică pune cu mare grijă ceasul pe masă.